

TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİ
UYGULAMA KILAVUZU

DERSİN TANIMI VE İŞLENİŞ ESASLARI

1-Dersin Tanımı

Topluma Hizmet Uygulamaları dersi her anabilim dalında bir dönem okutulan 1 saat teorik, 2 saat uygulama olmak üzere haftada toplam 3 saat / 2 kredilik zorunlu bir derstir. Bu ders anabilim dallarının eğitim-öğretim planlarının özelliklerine göre genelde üçüncü ya da dördüncü sınıfta güz veya bahar döneminde okutulmaktadır.

Bir öğretim elemanı rehberliğinde teorik ve pratik çalışmaların bir arada yer aldığı öğrencinin ön planda ve aktif görev üstlendiği; öğretim elemanının daha geri planda kalarak öğrenci çalışmalarını gözlemlediği, yönlendirdiği, yol göstericilik yaptığı bir ders çeşididir. Ders etkinlikleri fakültedeki sınıf ortamından ziyade bizzat toplumun içerisinde gerçekleştirilmektedir. Özellikle öğrencilerin ilgi duyduğu, yapmak ve öğrenmek istediği, verimli sonuçlar elde edilebileceğine inanılan çalışma konularının seçilmesine ve uygulanmasına oldukça elverişli bir derstir. Öğrencileri okulun dört duvarı arasına sokmaması sebebiyle de öğrencilerin bireysel inisiyatiflerini kullanmalarına zemin hazırlamaktadır.

2-Dersin İçeriği

Topluma hizmet uygulamalarının önemi, toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlama, panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı yada düzenleyici olarak katılma, sosyal sorumluluk çerçevesinde çeşitli projelerde gönüllü olarak yer alma, topluma hizmet çalışmalarının okullarda uygulanmasına yönelik temel bilgi ve becerilerin kazanılması.

3-Dersin Amacı

Öğretmenliğin büyük ölçüde toplumsal sorumluluk taşıyan meslek alanlarından biri olması, öğretmenlerin toplumla bütünleşme ve toplumsal liderlik işlevini yerine getirme gibi önemli görev ve sorumluluklarının bulunması nedeniyle, öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimleri sırasında bu yönlerini geliştirme amacını güden deneyimler kazanmaları büyük önem taşımaktadır. Öğretmen adayının fakülteden mezun olduğunda toplumu çeşitli yönleriyle tanıması gerekmektedir ki, hizmet vereceği kurumda toplumsal özelliklerin doğurduğu sorunları daha kolay çözebilsin. Kendi içinde yaşadığı toplumu tanımayan, topluma yabancılaşmış, toplumsal sorunlara karşı duyarsız, toplumu olumlu yönden etkileyen özellikleri bilmeyen bir öğretmen adayının mesleki çalışmalarında yeterince başarılı olması söz konusu olamaz. Zira öğretme işlevi her şeyden önce toplumsal özelliklerle birlikte var olan, yaşayan, canlı, güncel gelişmelerden doğrudan etkilenen bir işlevdir.

Ders kapsamında yapılacak etkinlikler ile öğretmen adaylarında toplumsal duyarlılık ve farkındalık, işbirliği, dayanışma, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini destekleme, toplumsal sorumluluk bilinci ve özgüven oluşturma hedeflenmektedir.

4-Dersin İşleniş Esasları

Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin işlenişine yönelik genel esaslar şunlardır:

1. Dersle ilgili her türlü planlama, organizasyon, müracaat mercii olarak Dekan tarafından bir öğretim elemanı Topluma Hizmet Uygulamaları Fakülte Koordinatörü olarak görevlendirilecektir.
2. Bölümlerde koordinatörlük görevini Bölüm Başkanları üstleneceklerdir.
3. Bu ders ortalama 5-10 öğrenciden oluşan gruplara bölünecek ve bir öğretim elemanına en fazla örgün öğretimde bir grup, ikinci öğretimde bir grup verilecektir.
4. Dersin sorumlusu olan öğretim elemanı her proje ekibine bir öğrenciyi temsilci seçmelidir.
5. Öğrenciler, dersin sorumlusu olan öğretim elemanı ile belirledikleri düzene göre, bireysel veya üçer-beşer kişilik gruplar halinde etkinliklerde bulunabileceklerdir.
6. Uygulamalar fakülteden ziyade toplumsal kurumlarda yürütülecektir.
7. Öğrencilerin etkinlik yapacakları birimlerle ilgili izinlerin alınması işlemi Dekanlıkça yürütülecektir. Bunun için öğretim elemanları faaliyetleri önceden tespit edecekler, ilgili kurumlarla sözlü mutabakat yapacaklar ve nihayet resmi izinlerin alınabilmesi için Bölüm Başkanlığı aracılığıyla Dekanlığa başvuracaklardır. Dekanlığın bu işlemleri Rektörlük üzerinden zamanında sonuçlandırabilmesi için etkinliğin planlandığı tarihten makul bir süre öncesinde izin alınması girişiminde bulunmaları gerekir.
8. Etkinliklerin planlanması ve uygulanmasında, etkinliğin yapılacağı kuruluşun işleyişinin aksatılmamasına kesinlikle dikkat edilecektir.
9. Ders kapsamında tanımlanan etkinlikler, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri kendi öğretim programlarında ve etkinliklerin yapılacağı kurum ve kuruluşlarda tanımlanmış ve programlanmış olan etkinliklerin dışında, yeni ve özgün projeler olmasına özen gösterilir.
10. Topluma Hizmet Uygulamaları projelerinde tanımlanan etkinlikler, hedef kitlede, eleştirel, yaratıcı düşünmeyi destekleyici nitelikte; hedef kitlede okuma, öğrenme, araştırma, inceleme, gelişme yönünde ilgi ve merak uyandırıcı olmalıdır.
11. Topluma Hizmet Uygulamaları projelerinde tanımlanan etkinlikler, hedef kitlede içinde bulundukları koşullara bakılmaksızın, daha iyisini yapabilecekleri yönünde özgüvenlerini destekleyici nitelikte olmalıdır.
12. Her öğrencinin veya her öğrenci grubunun aynı etkinlikleri yapma mecburiyeti bulunmamaktadır. Her öğretim elemanı farklı etkinlikler belirleyebileceği gibi bir öğretim

elemanı öğrencilerin ilgilerine, isteklerine, kabiliyetlerine göre birbirinden farklı etkinlikler yaptırabilir.

13. Dönem boyunca kaç etkinlik yapılması gerektiğini dersin sorumlusu olan öğretim elemanı ile öğrenciler birlikte belirleyeceklerdir. Dönem boyunca kapsamlı bir faaliyet yaptırılabilceği gibi değişik kurumlarda yapılacak küçük ölçekli etkinlikler de planlanabilir. Mümkün olduğu kadar öğrencinin izleyici, katılımcı, planlayıcı olduğu ayrı ayrı faaliyet türlerine yer verilmesine özen gösterilmelidir.
14. Öğrencilerin başarıları yapacakları her faaliyet ile ilgili olarak hazırlayacakları raporların yer alacağı faaliyet dosyalarına göre belirlenir.

Fakülte Koordinatörü Tarafından Yapılacak İşler

1. Etkinliklerin türüne göre önceden izin alınması gereken resmi ve özel kurum ve kuruluşlarla yazışmaları organize etmek.
2. Aynı kurum ve kuruluşa çok sayıda öğretmen adayının gitmesi suretiyle oluşabilecek olumsuzlukları önlemek ve bu kurumların normal işleyişinin engellenmemesi için gerekli tedbirleri almak.
3. Etkinliklere katılacak öğrencilerin ulaşım, araç-gereç temini, varsa konukların ağırlanması gibi konularda ortaya çıkacak mali ihtiyaçların karşılanabilmesi için Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı ile işbirliği yapmak.
4. Bir sonraki dönem derslerinin daha faydalı ve başarılı geçmesi için öğretim elemanlarından ve Bölüm Başkanlıklarından gelecek eleştirileri ve önerileri dikkate alarak gerekli düzenlemeleri yapmak.

Bölüm Başkanları (veya koordinatörleri) Tarafından Yapılacak İşler

1. Eğitim-öğretim döneminden yaklaşık iki ay kadar önce bölümde ve anabilim dallarında kaç öğrencinin bu dersi alacağını, öğrencilerin kaç gruba bölüneceğini ve derslerin kaç öğretim elemanı tarafından yürütüleceğini tespit etmek, izin alınması gereken kamu ve özel kurumların listesini hazırlayarak Dekanlığa sunmak.

Öğretim Elemanı Tarafından Yapılacak İşler

1. Dersi okutacağı eğitim-öğretim döneminde öğrencilere yaptıracığı etkinliklerin listesini hazırlamak.
2. İzin alınması gereken birimleri Bölüm Başkanlığına bildirmek.
3. Öğrencilerin dersle ilgili yapacakları çalışmaları, tereddüde mahal bırakmayacak şekilde kendilerine izah etmek. Somut örneklerle öğrencilerin faaliyetlerinin niteliği, kapsamı, amacı gibi hususları anlamalarını sağlamak.
4. Öğrencilerin hazırlayacakları raporlar ve dosyalar konusunda bilgilенmelerini sağlamak.

5. Dönem başında dersle ilgili ölçme ve değerlendirme kriterlerini açık ve şeffaf bir şekilde öğrencilere ilan etmek. Fakülte web sayfası bu amaçla kullanılabilir.
6. Öğrencilerin etkinlik yapacakları kurumların yetkilileri ile Bölüm Başkanlığının ve Fakülte Koordinatörünün bilgisi dahilinde olmak üzere irtibat kurmak.
7. Dersin daha verimli geçebilmesi için gerektiğinde Bölüm Başkanlığına ve Dekanlığa önerilerde bulunmak.

Öğretmen Adayları (öğrenci) Tarafından Yapılacak İşler

1. Öğretim elemanı ile işbirliği yaparak dönem boyunca yapacağı etkinlikleri haftalara göre planlayan bir çalışma takvimi hazırlamak.
2. Topluma hizmet uygulamalarıyla ilgili çalışmalarını kendisinin yetişmesine katkı sağlayacak şekilde titizlikle yürütmek.
3. Etkinlikleri yürüttüğü kurumun kurallarına uygun davranmak, kurumun işleyişini olumsuz yönde etkileyecek her türlü tutum ve davranışlardan kaçınmak.
4. Giyim – kuşamında ve genel hareketlerinde Eğitim Fakültesini en iyi şekilde temsil edecek tarzda davranmak.
5. Öğretim elemanı tarafından verilen talimatlar doğrultusunda çalışmaları yürütmek, çalışmalarının her aşamasında öğretim elemanını bilgilendirmek.
6. Elde ettiği sonuçları diğer arkadaşlarına da sunmak, böylece bilgi ve birikimlerinin paylaşımını sağlamak.
7. Etkinlikler sonucunda hazırlayacağı raporu öğretim elemanına sunmak.

5-Topluma Hizmet Biçimleri

Bu ders kapsamında öğretmen adayları, toplumun her kesimine hizmet etmek, problem çözmek, daha iyi, daha sağlıklı ve daha barışçı şartlarda yaşamak için projeler geliştirebilirler, uygulamalarda bulunabilirler.

Topluma Hizmet Uygulamalarının Yapılabileceği Alanlar ve Kurumlar

Dersin amacı esas olarak topluma hizmet etmektir. Bu itibarla topluma hizmet edilebilecek çok geniş bir faaliyet alanı mevcuttur. Örnek olması açısından bazı alanları ve kurumları şu şekilde sıralamak mümkündür.

Resmi ve özel okullar, özellikle zihinsel engelliler okulu, görme engelliler okulu, işitme engelliler okulu, yatılı ilköğretim bölge okulları, birleştirilmiş sınıfları olan köy okulları,

Resmi ve özel hastaneler,

Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı merkezler, yetiştirme yurtları, Müzeler, öğrenim yerleri,

Galeriler ve kütüphaneler, Belediyelere bağlı birimler,
Aşevi, huzurevi gibi sosyal hizmet alanları, Üniversite,
Kamu yararına çalışan dernekler ve vakıflar,
(Kızılay, Yeşilay, TEMA, Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıfları, Verem Savaş
Derneği ...gibi)

Cezaevleri ve çocuk ıslah evleri, Meslek odaları,

Organize sanayi bölgesi ve sanayi, Muhtarlıklar,

Okul-aile birlikleri ... v.s.

İsimleri burada sayılmayan, yasalara uygun faaliyet yapan kurumlar da, öğretim
elemanının uygun bulması şartıyla, bu dersin yürütülmesi mümkündür.

Hizmet edilebilecek toplum kesimleri

Dersimizin amacı öğretmen adayının, fakülteden mezun olmadan önce toplumu
tanınması, topluma hizmet etmenin hazzını tatması, kendisini bu günlere getiren topluma bir
nebze de olsa borcunu ödemesi; insan sevgisi ile dolu, çevreye dost olan, karşılaşabileceği sosyal
sorunları çözme yeteneğini sergileyen birey olarak yetişmesine katkı sağlamak olduğundan
dolayı toplumun her kesimine hizmet edilebilir. Ancak daha çok yardıma muhtaç olan
bireylere hizmet etmek şüphesiz sağlanacak yararı birkaç kat artıracaktır. Bu itibarla hizmet
alanı tercih edilirken olabildiğince fazla fayda sağlanabilecek alanların seçilmesi isabetli olacaktır.
Mesela yaşlılar, yardıma muhtaç çocuklar, şehit aileleri, sokak çocukları, mahkumlar, engelliler,
okuma yazma bilmeyenler, yeterli eğitim alma fırsatı olamayanlar (Özel dershaneye gidecek maddi
imkanı olmayanlara kurs verilmesi) ... gibi.

Proje ve Etkinlik Örnekleri

Topluma Hizmet Uygulamaları çerçevesinde yapılacak etkinliklerde toplumu
etkileyen problemlere çözüm bulma, dikkat çekme, yardımcı olma, iyileştirme temel hedefler
arasında yer almaktadır. Ders kapsamında yapılabilecek etkinliklerden bazıları, örnek teşkil etmesi
amacıyla aşağıda belirtilmiştir:

Görme engellilere gören rehber olmak,

Görme engelliler için 100 temel eserin ses kaydını yapmak,

Aşevinde çalışmak ve varsa buradaki sorunlara çözüm bulma, aşevine
gelemeyecek derecede hasta olanların yemeklerini evlerine servis etmek, bu konuda
görevlilere yardımcı olmak,

Köy okullarına kitap bağışı kampanyası yürütmek,

Köy okulları, Çocuk Esirgeme Kurumu, Yetiştirme yurtları Çocuk Islah evi gibi yerlerde
sergilenmek üzere eğitici içerikli çocuk oyunları sergilemek,

Okullardaki eğitsel kol çalışmalarına katılmak ve projeler üretilip uygulanmasına destek olmak,

Öğrenci kulüplerinde çalışmak,

Herhangi bir mahallenin, köyün, kasabanın ya da ilçenin çevre sorunlarına makul, kalıcı çözüm üretmek, bunun için yapılan girişimlere destek olmak,

Şehit ailelerini ziyaret etmek, onlara psikolojik destek sağlamak, Müze, öğrenen yeri ve benzeri yerlerde gönüllü rehberlik yapmak,

Çevre kirliliğine dikkat çekmek için konuyla ilgili belgesel çekme ve yerel kanallarda yayınlamak,

Mahkûmlara yönelik beceri kursları düzenlemek, eğitici olarak katılmak, Kadın mahkûmların küçük yaştaki çocuklarıyla vakit geçirmek, onları eğlendirmek, eğitmek,

Park, bahçe ve mesire yerlerinde vatandaşların karşılaştığı güçlükler ve buna dair çözüm önerileri hazırlamak,

Okuma yazma bilmeyenlere okuma yazma öğretimi için gönüllü kurslar düzenlemek,

Ağaç dikme kampanyası düzenlemek,

Çeşitli konularda düzenlenen seminer, konferans, panel gibi toplantılara katılmak, bu türden toplantıların organizasyonuna destek olmak, bizzat organize etmek,

Belirli yerlerde gönüllü trafik görevlisi olmak,

Yardım amaçlı kermes düzenlemek, görev almak, yardımın amacına uygun yapılmasını organize etmek,

Kan bağıışı, organ bağıışı gibi ülkemizde yeterince sahip çıkılmayan sosyal ihtiyaçlara destek olmak üzere faaliyetler yürütmek,

Bu tür faaliyetlerin basında yer almasını sağlamak,

Huzurevindeki yaşlıların sosyal ihtiyaçlarının (yemek yedirmek, kitap okumak, bahçede gezdirmek... gibi) karşılanmasına yardımcı olmak,

Hastanelerde yatan çocukların eğitim faaliyetlerinin yürütülmesine katkıda bulunmak...

Görüldüğü gibi çok değişik alanlarda yüzlerce etkinlik yapmak mümkündür ve toplumumuzun bu çeşit faaliyetlere ciddi derecede ihtiyacı olduğu görülmektedir. Öğrencilerimiz yapacakları buna benzer etkinliklerle hem hayatı, toplumu tanıyacaklar hem de kendilerine güvenleri artacak, iletişim becerileri gelişecek ve bir sosyal sorumluluk üstlenmiş olmanın keyfini yaşayacaklardır.

6-Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri

Bu dersin değerlendirmesi yapılırken öğrencinin bir dönem boyunca yaptığı çalışmalar öğretim elemanı tarafından, mevcut ders geçme ve sınav yönetmeliğine göre değerlendirilir.

7-Uygulama Dosyası

Öğrenci bir dönem boyunca ders kapsamında yaptığı etkinliklere dair bir dosya hazırlayarak dönem sonunda öğretim elemanına teslim edecektir. Bu dosyada dönem boyunca yapılacak etkinliklere dair çalışma planı, etkinlik raporları, yapılan hizmet uygulamalarıyla ilgili resim, afiş, broşür, davetiye, resmi yazı, teşekkür yazısı, hizmet edilen kesimden gelen mektuplar, basında çıkan haberler, televizyonda yayınlanan bir etkinlik yapıldıysa buna dair haberin tarihi, görüntü kayıtları v.s. gibi dokümanlar yer almalıdır.

* * *